

OUD BROEK.NL

MEI 2009

- *School aan het Roomeinde*
- *Wel zestig bussen op één dag*
- *Herberg aan het water*

26

COLOFON

Het bestuur van Vereniging Oud Broek in Waterland:

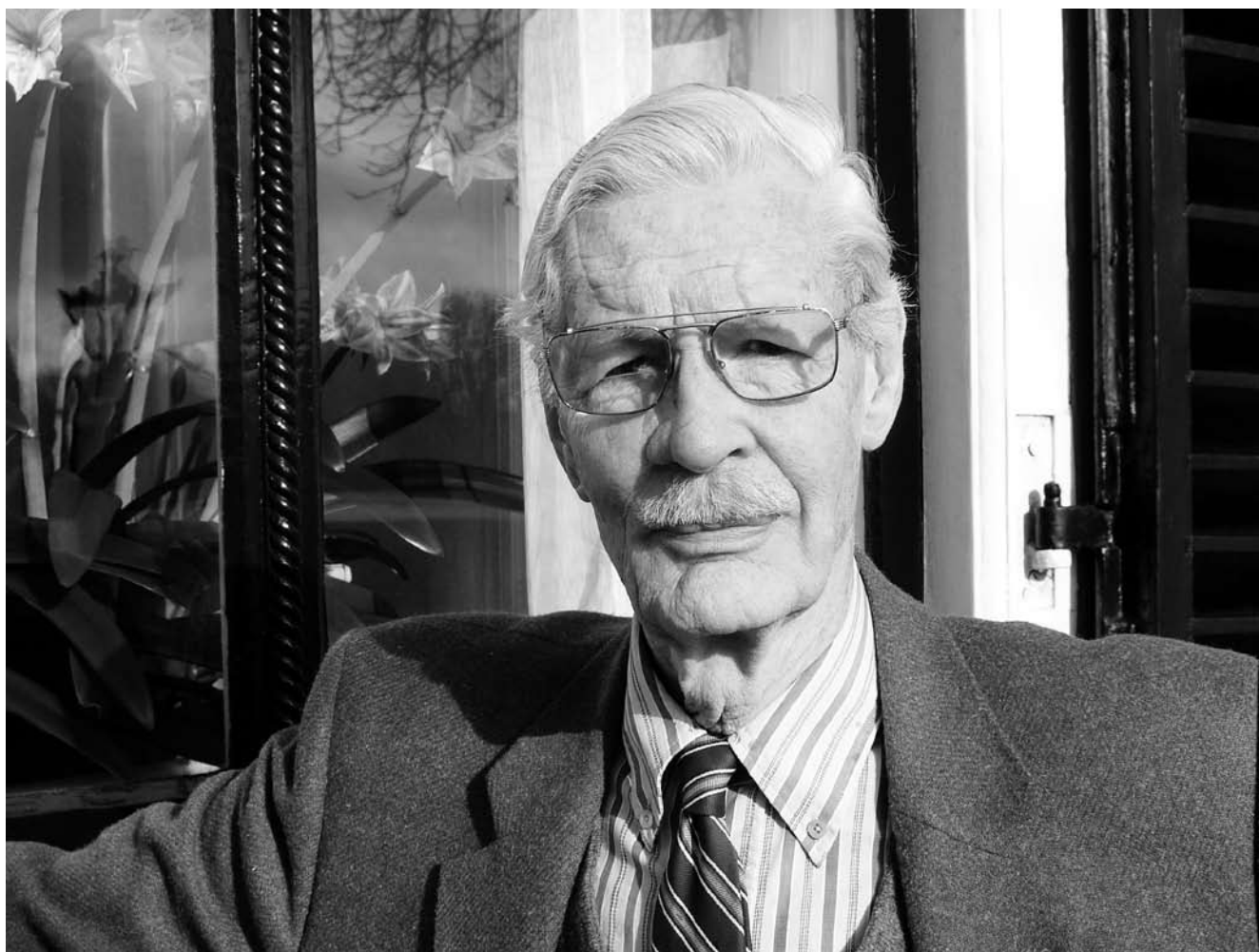
Naam	Positie	E-mail	Telefoon
Dick Broeder	Voorzitter	<i>d.broeder@hetnet.nl</i>	020-4033032
Hillebrand Kuypers	Secretaris	<i>h_kuypers@hotmail.com</i>	020-6838360 06-49875716
Atsie Drijver	Penningmeester Collectie	<i>atsiedrijver@zonnet.nl</i>	020-4031201
Jan Maars	Projecten, Rondleidingen, Collectie	<i>j.maars@planet.nl</i>	020-4031118 06-53923773
Frouke Wieringa	Broeker Bijdragen	<i>brawier@xs4all.nl</i>	020-4031858

Medewerkers: Nico Merkelijn, Studio Hans Mulder, Hanneke de Wit.

Correspondentieadres: Vereniging Oud Broek in Waterland, Heems Weer 58,
1151 EX Broek in Waterland

E-mail: info@oudbroek.nl • <http://www.oudbroek.nl> • Rabobank: 31.07.02.194

J. W. Niemeijer, mede-oprichter van Vereniging Oud Broek in Waterland en dorpsgeschiedschrijver:

'KRALENTUINTJES, KLEDERDRACHT er valt nog veel te onderzoeken'

Hij woont in een prachtig monumentaal pand uit 1632 aan De Erven, met uitzicht op het Havenrak. "Ja, ik weet alles van de bewoners, van het begin af," zegt J.W. (Jan Wolter) Niemeijer. In 1963 verhuisde hij met zijn vrouw en kind naar Broek in Waterland, nadat hij was benoemd tot wetenschappelijk medewerker aan het Rijksprentenkabinet van het Rijksmuseum. "We deelden dit huis met twee andere gezinnen. Ons zootje sliep de eerste jaren in een kast, waarin een raampje was gemaakt."

Al snel kwam Niemeijer erachter, dat naar het rijke verleden van zijn nieuwe woonplaats nauwelijks onderzoek was gedaan. Hij woonde hier nog maar een jaar - en daar was zijn eerste publicatie al: 'De bewoners van het huis Leeteinde 12 te Broek in Waterland' in Jaarverslag Vereniging Hendrick de Keyser.

In 1965 was Niemeijer een van de oprichters van Vereniging Oud Broek in Waterland. De geschiedenis van het dorp viel daarna als 'Broeker Bijdrage' op gezette tijden bij de leden in de bus. "Om precies te zijn: vanaf 1972," zegt Niemeijer, "toen had ik voldoende materiaal om beknopt en eenvoudig, maar gedegen het verleden te beschrijven."

Onderwerpen genoeg. De pastorie. Het Broeker Huis. De inboedel van Neeltje Pater. Reisbeschrijvingen zoals die van Edmondo de Amicis, die in 1873 hier was. De Italiaanse gast noemde Broek in Waterland 'een dorp door een dansmeester gemaakt naar het dessin van een Chineeschen waaier'.

In een van zijn laatste afleveringen vertelt Niemeijer over het beroemde huis - niet het zogenaamde beroemde huis aan De Erven 10-14, maar het 'vermaarde steenen huys' dat verderop stond. Het huis, gebouwd omstreeks 1740, was hoogstwaarschijnlijk beroemd doordat het uit baksteen, niet uit hout, was opgetrokken en twee verdiepingen telde.

Niemeijer heeft een punt moeten zetten achter het schrijven van Broeker Bijdragen, waarvoor hij onderzoek deed in archieven. "Mijn knieën willen niet meer." Onderwerpen voor onderzoek zijn er nog te over. Hij heeft de vereniging een lijstje overhandigd. De droogmaking van de Broekermeer prijkt daar op. "Onderzoek naar het ontstaan van de kralentuintjes, waarvan er nog één is te vinden aan het Havenrak, zou ook een mooi project zijn," meent Niemeijer. "En de klederdracht. Gezegd wordt wel, dat hier geen specifieke dracht was, maar ook dat zou als uitkomst van onderzoek interessant zijn." Nog een onderwerp: "De herkomst van het poortje in het hek rond de kerk in de kerk is een raadsel."

Hij schreef ze graag, de Broeker Bijdragen, en Niemeijer sluit niet uit dat hij er in de toekomst toch nog eens een gaat maken, maar dan 'uit materiaal dat ik nog heb en waarvoor ik niet op stap hoef'.

PRENTENKABINET

Na zijn studie kunstgeschiedenis werkte Niemeijer bij het Rijksbureau Kunsthistorische Documentatie in Den Haag. "Toen ik in 1962 werd benoemd aan het Rijksprentenkabinet ging ik me in tekeningen verdiepen, maar dat wil niet zeggen, dat ik nooit meer naar schilderijen keek."

In 1973 promoveerde Niemeijer op onderzoek naar het werk van Cornelis Troost (1696-1750). Waarom Cornelis Troost? "Hij leefde in de periode die mij het meest boeit, maar die het meest wordt verontachtzaamd in de kunstgeschiedenis. Troost is een van onze beste schilders en tekenaars. Hij paste een nieuwe techniek toe, waarbij hij aquarel en krijt mengde. Troost was zeer veelzijdig; hij maakte toneelscènes, portretten, historische en bijbelse taferelen, maar ook enkele landschapjes."

Van 1974 tot zijn pensionering in 1990 was Niemeijer directeur van het Rijksprentenkabinet. Het huidige hoofd Prentenkabinet, Ger Luijten, noemt zijn voorganger 'een van de grootste specialisten achttiende-eeuwse tekenkunst in de wereld'. Niemeijer: "Och, als je zo lang ergens werkt, raak je vanzelf gespecialiseerd."

Momenteel werkt Niemeijer mee aan een catalogus voor een tentoonstelling over de schilder Aert Schouman in Dordrecht. "Ik schrijf een hoofdstuk over ambachtelijke nevenproducties van kunstenaars. Als zij geen opdracht hadden voor een schilderij, deden ze van alles om in hun onderhoud te voorzien. Ze waren niet te beroerd om een slee te schilderen, een stoeltje te lakken of een vaandel te versieren. Ze maakten haardstukken, beschilderden tabaksdozen, deuren en rijtuigpanelen. Ja, helaas, die nevenproducten zijn bijna allemaal verloren gegaan."

VERGANE GLORIE

De eeuwenoude Broeker huizen stonden er, toen Niemeijer hier kwam wonen, gehavend en verwaarloosd bij. 'Maar als je door dat verval heen keek, zag je dat er wonderbaarlijk veel authenticiteit behouden was. Vereniging Oud Broek in Waterland heeft geijverd om dat mooie, dat oude, onder de aandacht te brengen, want het was een periode van grote bouwlust en moderniseringsdrang.'

De boodschap kwam over. "Tot onze verrassing draaide de publieke opinie al snel onze kant uit. De monumenten die ons dorp rijk is, hadden gek genoeg een warm plekje in het hart van veel deskundigen. Van officiële zijde kwam bijval; burgemeester Te Boekhorst was een van de eerste leden van de vereniging. Ook op hoger niveau zat het mee: de eerste monumentenwet is van 1961."

Niemeijer was elf jaar secretaris van de vereniging: sinds 1976 is hij erelid. Is hij tevreden over dat, wat de afgelopen veertig jaar is bereikt? "Ja en nee," luidt het antwoord. "Heel veel huizen zijn gerestaureerd en dat is prachtig, maar ik denk weleens met weemoed aan het landelijk karakter van Broek, de eenvoud uit de jaren zestig. Die hebben we ondanks al onze activiteiten niet kunnen behouden. Veel van de oude, dorpse samenhang is verloren gegaan."

VERZAMELING

Vereniging Oud Broek in Waterland bezit een aardige verzameling historische voorwerpen. "We kregen van het begin af kleine cadeaus zoals prenten, briefkaarten, koopakten van huizen, zelfs een pagode en een oude slee. Mooi is een tekening van Cornelis Schoon uit de achttiende eeuw, maar echte topstukken die in een museum thuishoren, zijn er niet bij. Misschien dat de beste stukken een plaatsje kunnen krijgen in museum De Speeltoren in Monnickendam, dat wordt vergroot."

De mooiste vondst heeft hij helaas niet zelf gedaan. "Collega Kees Boschma, toen directeur van het Fries Museum in Leeuwarden, ontdekte in 1979 in het Musée Marmottan in Parijs een Gezicht op Broek in Waterland. Ik ben gaan kijken, prachtig: een kleurrijke gouache-tekening, in 1812 gemaakt door Antoine-Ignace Melling. Je kunt precies zien, welke kleur de huizen toen hadden - veel minder uitbundig en bont, dan men dacht."

Een reproductie van het Gezicht op Broek in Waterland is te zien aan het Havenrak, dichtbij de plek waar Melling zijn schets maakte. In een brief over zijn bezoek aan het dorp noemt Melling het Havenrak 'een prachtig en zeer visrijk meer, waar heel mooie kanalen op uitkomen'. Omdat hij op straat niemand zag om tegen te praten en 'de bewoners niemand binnenlaten' was Melling 'maar aan de kant van het meer gaan zitten in het hart het dorp, en daar ben ik begonnen met tekenen'.

Tegen de avond zag Melling 'dames en heren komen, aangetrokken door nieuwsgierigheid om mijn tekening te zien, waarvan ze verrukt waren en me verzekerden dat ze nog nooit zo'n nauwkeurige tekening gezien hadden, en van zo'n welgekozen punt, als mijn schets'.

Niemeijer heeft de schets dankzij een 'reusachtig gelukkig toeval' in bezit. "Boschma kwam de nalatenschap van Melling op het spoor," vertelt hij. "Daar waren veel werktekeningen bij van stads- en dorpsgezichten. De tekening van Broek in Waterland heb ik

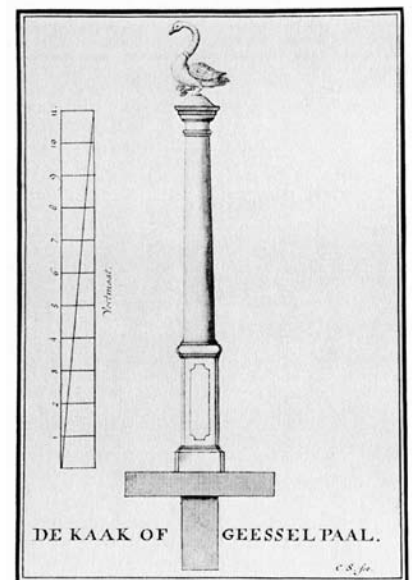
kunnen overnemen. Kijk." Hij haalt de schets tevoorschijn, een inderdaad zeer nauwgezet werk in potlood op papier, dat de tekenaar in kleine vierkantjes had verdeeld om de verhoudingen goed te kunnen weergeven. "Wat zal ik ermee doen? Ik ben nu 81. Dan begin je toch aan zinvolle bestemmingen te denken."

WILHELMINA-TEMPEL

Wat vindt u: moet de Wilhelmina-tempel, de muziektent die vroeger in het Havenrak stond, opnieuw worden gebouwd en een plaats krijgen in het water? "Nee," luidt het besliste antwoord. "Dat plan is gebaseerd op een nostalgisch idee van zachte muziek op lome zomeravonden, maar ik vrees dat eerder geschetter en gedreun in het hart van het dorp de avonden gaan verpesten. Zo'n muziektent is ook nog eens een prooi voor vandalisme en een blok aan het been van de dorpsgemeenschap vanwege de hoge onderhoudskosten."

Niemeijer is positiever over een ander idee. De schandpaal die vroeger bij de kerk stond, mag daar wat hem betreft, terugkomen. "Hij is afgebeeld als 'De Kaak of Geesselpaal' door Cornelis Schoon. Het was in de achttiende eeuw een rechtssymbool, een teken van macht. Ik denk niet dat mensen aan die paal werden gezeseld, maar ze werden vermoedelijk wel te kijk gezet."

Als u een andere tijd moest kiezen, wanneer zou u dan in Broek in Waterland hebben willen wonen? We hadden het kunnen raden: in de achttiende eeuw. "Ik denk dat dat me uitstekend was bevallen, ondanks de primitieve sanitaire en hygiënische omstandigheden. De bovenlaag behartigde zijn zaken overzee, maar had het daar niet druk mee. Net als Cornelis Schoon, die historische kaarten van heel Nederland verzamelde, had ik me met geschiedbeoefening beziggehouden en tekeningen gemaakt - ook al zouden die niet briljant zijn geweest."

Hanneke de Wit

De Broeker Bijdragen van de hand van onder anderen dr J.W. Niemeijer zijn in vier, nog verkrijgbare, bundels bijeengebracht.

OUD BROEK IN EEN HEEL KLEIN KASTJE

“Wanneer je op de leeftijd bent dat je een grotere geschiedenis achter je hebt, dan vóór je, ga je je meer voor historie interesseren,” zegt automatiseringsdeskundige Gerard van Nes. Hij zet zich, sinds hij is gepensioneerd, in voor het Zijper Museum, dat in het gemeentehuis van Schagerbrug de historie van de Zijpe (de kustgemeenten tussen Alkmaar en Den Helder) vertelt.

Van Nes heeft een computerprogramma gemaakt waarmee historische collecties ‘eenvoudige maar degelijk’ kunnen worden beheerd, beschreven en toegankelijk gemaakt. Hij heeft voor het Zijper Museum al ongeveer 2600 objecten met hulp van zijn eigen programma ‘onder handen genomen’. Met genoegen stelt Van Nes zijn computerprogramma ter beschikking van andere historische verenigingen ‘die vaak met hun handen in het haar zitten’. “Ze hebben een ouderwetse kaartenbak of ploeteren met Microsoft Excel, waarmee niet valt te werken,” zegt Van Nes. “Musea hebben vanzelfsprekend ook goede computerprogramma’s waarmee ze hun collectie beheren. Wil je zo’n pakket gebruiken, dan moet je er echter flink voor betalen. Historische verenigingen en kleine musea drijven op vrijwilligers; ze hebben nooit veel geld.”

De eerste historische vereniging die enthousiast op het aanbod van Van Nes is ingegaan, is Vereniging Oud Broek in Waterland. Dorpsgenoot Sytze Boschma, eveneens automatiseringsdeskundige, houdt het systeem voor Oud Broek ‘technisch in de lucht’. “Het ziet er geweldig mooi uit,” zegt Boschma. “Van Nes heeft ons geleerd hoe je het moet gebruiken en hoe je het materiaal beschrijft.”

Vereniging Oud Broek in Waterland heeft duizenden oude foto’s en honderden historische voorwerpen, die ook ‘op de foto gaan’. Atsie Drijver digitaliseert de foto’s, Sytze Boschma zet ze in drie formaten op de hoofdcomputer. Sytze: “Er moet vanzelfsprekend een korte beschrijving bij. Daar komt onderzoek bij kijken. Heb je een foto uit 1913 van een naamloos bruidspaar, dan moet je uitzoeken, wie dat zijn.” Samen met Jan Maars maakt Atsie Drijver de beschrijvingen.

Gerard van Nes is tevreden over de ‘prettige samenwerking’ met historische verenigingen, die zijn computerprogramma gebruiken. “Daar leer ik van. Atsie Drijver zegt bijvoorbeeld: goh, zou je ook niet hier aan denken, of moet dat er niet bij. Goed idee, denk ik vervolgens en dan pas ik het programma aan.”

Sytze Boschma denkt eerder in jaren dan in maanden, als je hem vraagt hoe lang het duurt om de historie van Broek in Waterland in beeld en geschrift op de computer te zetten. Uitendelijk echter moet iedereen er via het internet ‘bij kunnen’. “Een emigrant die al dertig jaar in Australië woont, moet over een tijdje de foto’s uit zijn oude dorp kunnen bekijken. Misschien heeft hij nog nieuwe informatie, die hij ons kan toespelen en die wij vervolgens toevoegen aan onze tekst.”

Ongeveer tweehonderd voorwerpen uit de verzameling van Oud Broek zijn al te vinden op www.oudbroek.nl.

Uit: 'Het dorp van mijn grootvader, Broek in Waterland rond 1900'

DE SCHOOL AAN HET ROOMEINDE

Met gepaste trots kon burgemeester Rems zijn nieuwe hoofdonderwijzer, Arend Schoemaker, het schoolgebouw laten zien. Het stond er pas een paar jaar, sinds 1883 toen de oude school moest worden vervangen, omdat die volstrekt niet meer voldeed aan de eisen van het moderne onderwijs. Het had vier frisse lokalen met brede hoge ramen. En het lag vlakbij de kerk, aan het begin van het Roomeinde, met een breed plein ervoor. Op voorstel van raadslid Cornelis Koker was aan beide zijden een rij iepen geplant, omdat de kinderen anders in de brandende zon moesten spelen. En gespeeld werd er, op dat beschaduwde plein, door generaties van opgroeiende Broekertjes die waren toevertrouwd aan de goede zorgen van de hoofdonderwijzer.

Een willekeurige greep uit de registers van de burgerlijke stand van Broek in Waterland levert de volgende reeks geboorten in het jaar 1883:

30 januari	<i>Dirk Schuurman;</i>	22 augustus	<i>Johannes Breek;</i>
24 februari	<i>Cornelis Pels;</i>	29 november	<i>Dirk Frederik Wilhelm Lakeman;</i>
2 juli	<i>Fijtje Wiedemeijer;</i>	27 december	<i>Jan Esselman.</i>

*Staand de heren Brouwer, Schoemaker en Bleeksma.
Zittend de dames Donker (onderwijzeres) en Geertje Tolk.*

op de afgelegen boerderijen woonden gezinnen met kinderen. Voor dag en dauw moesten die al op pad. Dat was ook de reden dat de school om drie uur eindigde. De openbare lagere school was de enige school in Broek in Waterland. Hij werd bezocht door alle kinderen. Er was geen aparte particuliere school voor de rijken, geen bijzondere school voor de kinderen van een ander geloof.

Er waren vier leerkrachten: het hoofd, twee onderwijzers en een onderwijzeres. De zes leerjaren waren verdeeld over acht klassen van negen maanden, twee voor iedere leerkracht.

Al die kleuters van 1887 zouden in de schoolbanken van meester Schoemaker leren lezen en rekenen, maar ook vertrouwd raken met de normen en waarden van de grote wereld. En vervolgens zouden hun kinderen aan zijn hoede worden toevertrouwd.

En jaren later vertelden ze met graagte aan hun kleinkinderen, dat ze les hadden gehad van een heel bijzondere bovenmeester.

Jarenlang wijdde de hoofdonderwijzer zijn beste krachten aan de school. Hij verwierf zodoende een stevige reputatie als informeel gezagsdrager. Naar zijn openbare school aan het Roomeinde kwamen de leerlingen van heinde en verre, want ook

De oudste onderwijzer was meester Bleeksma. Die was al aan de school verbonden toen Arend Schoemaker schoolhoofd werd. Zijn naam luidde voluit Lauwrens Bleeksma. Hij was maar één jaar jonger dan zijn schoolhoofd, in 1861 geboren in het Friese plaatsje Rauwerd..

De andere vaste kracht was juffrouw Annie Donker. Als jong meisje werd ze onderwijzeres in Broek in Waterland, om het dorp niet meer te verlaten. Tot zijn pensioen bleef ze naast meester Schoemaker de twee laagste klassen leiden. De vierde leerkracht was meestal een jonge onderwijzer die niet lang bleef, eigenlijk alleen maar kwam om een beetje.....

Bovenstaand een fragment uit het boek 'Het dorp van mijn grootvader, Broek in Waterland rond 1900' van Ton Oosterhuis. Arend Schoemaker, van 1888 tot 1920 hoofd van de openbare lagere school aan het Roomeinde, was de grootvader van Oosterhuis. U kunt het boek bestellen bij ton.oosterhuis@planet.nl

HET BEROEMDE HUIS: u mag erin

Wie heel precies wil zijn, zegt dat 'Het Beroemde Huis' aan de Erven niet 'het echte beroemde huis' is - dat stond verderop. Dat het niet-echte-beroemde-huis op nummer 10 een schitterend zeventiende-eeuws monument is, is echter onomstreden. Het prijkt zelfs in de tophonderd van best bewaarde historische interieurs van Nederland.

Elly en Jos van Doornik wisten, toen zij het huis - een bouwval - in 1988 kochten, niet dat onder acht, tien lagen verf prachtige wand- en plafondschilderingen zaten. Elly ontdekte het: door een gaatje in het verlaagde plafond zag ze guirlandes. Zouden dat niet heel oude muurschilderingen kunnen zijn? Ze had er meteen restauratie-architect Hans Witte bijgehaald, vertelde Elly in 2000 in Het Parool, die met behulp van zaklantaarn en spiegeltje de muren verder afzocht. "Keek hij zó een engeltje in het gezicht. Hij werd er helemaal euforisch van. 'Dit huis herbergt schatten', zei hij."

Jos en Elly namen de planken stuk voor stuk mee naar huis, waar Jos met een plamuurmesje de eerste acht, tien lagen verf weghaalde. Daarna deed Elly, met een operatiemes onder een loep, het fijne werk. Twaalf jaar is ze zo bezig geweest, van de vroege ochtend tot de late avond. "Onze kinderen werden er gek van."

Het resultaat is een wonderschoon monument, dat helemaal in ere is hersteld. Nu de huurders, die er tot voor kort hun kantoor hadden, het hebben verlaten, wordt het opgenomen in de route, die tijdens de bekende Broeker rondleidingen wordt gevolgd. U kunt het beroemde huis dus zelf van binnen gaan zien.

Een rondleiding voor maximaal twintig personen kost zestig euro. Ook mogelijk in het Engels, Frans of Duits. Leuk te combineren met een fiets- of (fluister)boottocht door het unieke Waterlandse veenweidegebied, een bezoek aan een van onze galeeries, high tea, lunch of diner. Informatie www.oudbroek.nl. Aanmelden bij Jan Maars, 06-539 23 773.

BELANGRIJKE AANVULLINGEN COLLECTIE

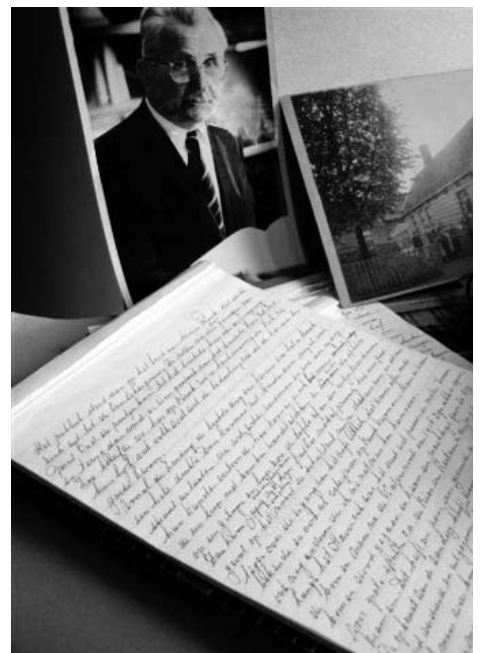
Bewonderaar uit Papendrecht

De 88-jarige mevrouw Knol-Van Velzen uit Papendrecht heeft Vereniging Oud Broek in Waterland een door haar - inmiddels overleden - echtgenoot geschilderd 'Gezicht op het Havenrak' cadeau gedaan. Het meet vijftig bij zeventig centimeter. Het echtpaar bezocht ons dorp geregeld in de periode 1980-1997.

Schrijfblok van de zoon van Kees Kak

Ariën van Waterland uit Edam heeft Vereniging Oud Broek in Waterland verblijd met een groot aantal historische schenkingen. Het bijzonderst is een groot schrijfblok, zo'n 225 pagina's dik, waarin haar vader in keurig handschrift zijn herinneringen aan het dorp beschrijft. De vader is Gert Jan Mulder (1905 - 1997), de zoon van 'Kees Kak', een bekende Broeker winkelier. Het gaat om schoolherinneringen, memorabele gebeurtenissen in het dorp zoals branden en feesten (bijvoorbeeld het bevrijdingsfeest in 1913), het verenigingsleven en de muziektempel die nu weer actueel is. Verder veel foto's, negatieven, fotoalbums en een aantal kaarten van het beschermd dorpsgezicht uit 1973.

Brandweerstok no1 weer thuis

Dankzij een schenking van E. van Dijk uit Nieuwkoop is Brandweerstok no 1 terug in Broek in Waterland. Brandweerstok no 2 was al in het bezit van Vereniging Oud Broek in Waterland: de collectie is nu compleet.

Broeker Gert Jan Mulder heeft kleurrijk beschreven hoe, als er begin vorige eeuw brand was, de notabelen van het dorp met hulp van die stok nieuwsgierigen op afstand hielden. U vindt zijn verhaal op www.oudbroek.nl

MASSATOERISME IN BROEK: wel zestig bussen op één dag

“Zo’n blond meisje op klompen, dat aan de deur stond met blokjes kaas - dat wilden ze allemaal wel even aanraken en op de foto zetten,” zegt Aagje Bruijn. Anneke de Haan: “Ja, ik stond ook op mijn zesde al met een bordje kaas bij de deur.”

De voormalige kaasmeisjes waren, samen met Kees van El, die vanaf 1970 dertig jaar lang een klompenmakerij had aan Nieuwland, de vertellers tijdens de voorjaarslezing ‘Massatoerisme in Broek!’. Deze had plaats na de jaarvergadering van Vereniging Oud Broek in Waterland, 23 april, in het tot de laatste plaats bezette Broekerhuis. Aagjes ouders woonden in de monumentale boerderij ‘midden’ aan het Havenrak. De (kaas)boerderij van de ouders van Anneke, toen nog Wiedemeijer, stond naast het gemeentehuis aan De Erven. Kees van El begon zijn loopbaan in het toerisme in 1962 in een kiosk op het Kerkplein, waarin hij bloembollen verkocht.

Zestig op één dag.

Het is niet meer voor te stellen, maar in de tweede helft van de vorige eeuw kwamen hier op één dag wel zestig toeristenbussen, die allemaal een plekje moesten vinden aan het Kerkplein. Ze moesten ook allemaal heen en terug langs het Havenrak, wat meer dan eens problemen gaf. Geen van de bus-chauffeurs wilde dan achteruit.

Wie waren de toeristen, die hier kwamen kijken hoe kaas en, later, klompen werden gemaakt? Anneke: “Eind jaren veertig al kwamen hier veel Amerikaanse soldaten uit Duitsland, die allemaal pakketjes naar huis wilden laten versturen.” Aagje: “Als klein kind heb ik meer Amerikaans horen praten, dan Nederlands.” Kees: “De dollar was vier gulden waard. Amerikanen die hierheen kwamen, waren allemaal schatrijk.”

De Broekers in de zaal mochten ook herinneringen spuien. Dirk Posch, enthousiast: “Aan de Amerikanen vroegen wij altijd of ze ‘stamps’ hadden ‘for our collection’. Die hadden ze soms bij zich, maar vaak ook noteerden ze ons adres en kregen we zegels toegestuurd.”

Was dit massatoerisme goed voor Broek in Waterland? vroeg voorzitter Robert Zaal. Voormalig burgemeester Han te Boekhorst: “Het Kerkplein werd verpest door al die bussen; dat was één van de redenen voor de doorbraak van Nieuwland.” Aan de andere kant: de toeristen brachten wèl geld mee. Kees van El: “Tel maar na: drieduizend man op één dag.”

Volgens Aagje Bruijn moesten de dagjesmensen ‘zo snel mogelijk de stal uit, want dan stond de volgende groep alweer te trappelen’. Anneke de Haan: “De kaasboerderij, de kerk, en dan hadden ze het hier alweer gezien, dan moesten ze nog naar Marken en Volendam.” Kees van El: “Wij hadden hen graag hier voordat ze naar Marken en Volendam gingen, want dan was hun beurs nog gevuld.”

Afscheid van een 'jongeling'

Tijdens de algemene ledenvergadering van 1997 kreeg Vereniging Oud Broek in Watterland twee nieuwe bestuursleden. Eén van hen was iemand van gevorderde leeftijd met een rijke bestuurservaring. De ander een enthousiaste jongeling, genaamd Werncke Husslage. Al snel nam Werncke een prominente positie in in het bestuur. Hij werd belast met wat je zou kunnen noemen de 'public relations'.

Dat uitte zich op diverse manieren. Zo komen wij in het najaarsverslag 1998 naast foto's van de heer J. de Waal (van oudsher fotoleverancier van Oud Broek) ook foto's tegen van W. Husslage. De samenstelling van dit en volgende jaarverslagen nam Werncke voortvarend ter hand. Enkele onderdelen, zoals 'de veranderingen in het dorpsbeeld' kwamen geheel voor zijn rekening.

Het jaarverslag werd zijn visitekaartje. Tot diep in de nacht werd niet alleen aan de tekst, maar ook aan de lay-out alle aandacht gewijd.

Zijn belangstelling voor Oud Broek hing samen met zijn studie, maar natuurlijk ook met de omgeving, waarin hij opgroeide. Zijn ouderlijk huis aan de Laan, onder leiding van zijn vader voorbeeldig gerestaureerd, was een inspiratiebron. Het was hem een eer het huis tijdens rondleidingen niet alleen van buiten, maar ook van binnen aan bezoekers te tonen en te verklaren.

Rondleidingen door Broek hoorden ook tot zijn portefeuille. Dat betekende niet alleen zelf gasten rondleiden (wat hij overigens graag deed), maar meer nog het organiseren, het zoeken van rondleiders en het functioneren als aanspreekpunt.

Bewondering verdient het, dat hij er jarenlang in slaagde voor de Open Monumentendagen telkens weer bewoners van historische panden bereid te vinden hun huizen open te stellen. Dat ging steeds moeizamer en uiteindelijk gaf hij de moed op. Uiteraard strekte zijn bemoeienis zich ook uit tot de markt. Initiatieven voor de inrichting van onze kraam kwamen veelal van zijn hand. En niet alleen initiatieven. Ook de daadwerkelijke inrichting van de kraam was zijn pakkie-an. Wie heeft hem niet met zijn kruiwagen vol materiaal door het dorp naar het marktplein zien lopen?

Werncke bezit ook nog heel andere aspiraties! Toneel spelen behoort daarbij. Toen in 2000 het 35-jarig bestaan van Oud Broek werd gevierd, verraste hij ons met zijn voordracht van 'Een man in de wolken'. Vijf jaar later werd hij de grote motor achter het gekostumeerde feest, waarin dertien historische figuren acte de présence gaven

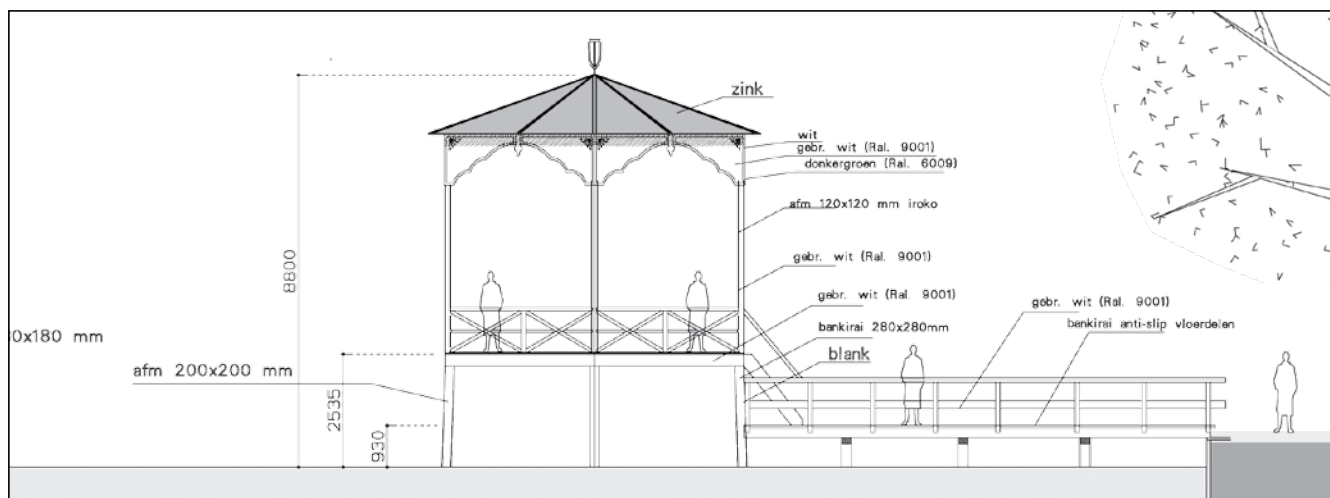
(dominee Haverkamp, Geertje Pols, Cornelis Schoon, Marie-Louise, Napoleon en nog een aantal anderen).

En last but not least onlangs zijn optreden als lantaarnopsteker bij het in gebruik nemen van de nieuwe oude lantaarnpalen. Een onderwerp waarin hij zich had vastgebeten.

Vanwaar nu dit alles? Welnu, Werncke heeft besloten afscheid te nemen van Oud Broek of misschien beter: afstand te nemen. Niet meer zo intens er mee bezig te zijn. Werk, een gezin, maar ook andere omstandigheden hebben hem hiertoe gebracht. Voor aparte zaken blijft hij beschikbaar.

Terug naar het begin van dit artikel. Een enthousiaste jongeling! Inderdaad, soms zelfs in andermans ogen, wat al te enthousiast en doordrijverig. Maar onmiskenbaar van groot belang geweest voor Oud Broek in de afgelopen twaalf jaar. Werncke, bedankt en het ga je goed.

Han te Boekhorst

Stand van Zaken 'Wilhelmina-tempel'

Zoals tijdens de ledenvergadering is gemeld, liggen de plannen nog steeds op schema. Na de goede ontvangst bij het gemeentebestuur heeft nu ook de commissie stads- en dorpsbeheer het plan tot herbouw positief omarmd. Het wachten is nu op de bouwvergunning van onze gemeente.

Intussen is het bodemonderzoek van het Havenrak, belangrijk voor het bepalen van de juiste paallengte, afgerond en is een nauwkeurige begroting opgesteld. De oprichtingskosten bedragen 140.000 euro.

Onderzocht wordt hoe wij met zelfwerkzaamheid en misschien wat slimme oplossingen tot kostenbesparing kunnen komen. Ook wordt nagedacht over de vraag hoe wij de financiering rond kunnen krijgen.

Streefdatum voor de feestelijke opening blijft Bevrijdingsdag 2010.

Wij houden u op de hoogte.

HERBERG AAN HET WATER

Pamela en Karel van der Schaar-Jaspers, de nieuwe eigenaren van de voormalige pastorie aan het Kerkplein, hebben de La Fargueprijs van Vereniging Oud Broek in Waterland gekregen. Het was een blijk van waardering voor de uitmuntende wijze, waarop zij de pastorie hebben laten restaureren. Omdat de La Fargue, een facsimile van een tekening van Paulus Constantijn La Fargue (1729-1782), voor de dertigste keer werd uitgereikt, kreeg hij een gouden randje (een goudkleurige lijst).

“Wat een kleine restauratie leek te zijn, werd een levenswerk,” zei bestuurslid Werncke Huslage tijdens de prijsuitreiking. Nadat Pamela en Karel in de zomer van 2006 de pastorie hadden gekocht, ontdekte Monumentenwacht bij inspectie onder het vloeroppervlak, dat de bonte knaagkever alle balken had leeggevreten.

Dat was bij eerder, technisch onderzoek niet aan het licht gekomen. “De bonte knaagkever laat, in tegenstelling tot de houtworm, niet overal gaatjes achter. Ze maakt één gat, legt haar eieren, die komen uit en vreten de balk leeg. Van de balken onder de vloer was zo goed als niets over,” zegt Karel.

U herinnert u vast en zeker hoe de pastorie als een groot cadeau was ingepakt in aluminiumfolie. “Het leek wel een kunstwerk van Christo,” zegt Pamela aan de grote eettafel in de woonkeuken van het prachtig opgeknapt pand, dat in februari als Inn on the Lake (bed and breakfast) werd geopend. Hier wordt het ontbijt klaargemaakt, en eventueel ook het diner, voor de herberggasten.

Voordat het zover was, heeft de bonte knaagkever Pamela en Karel heel wat hoofdbrekens bezorgd. “Apparatuur die het huis van binnen verwarmde tot zestig graden moest alle beesten in een periode van drie weken doden,” legt Karel uit. Pamela: “Om uitdroging te voorkomen, gingen er duizenden liters waters doorheen.”

De bonte knaagkever had bij zijn vernietigende activiteiten gezelschap gekregen van een woekerende zwam, die met hulp van branders is verdreven. Daarna werd begonnen met de reconstructie. De vloerbalken moesten eruit: die waren niet meer te redden. Alle stijlen werden nagelopen; sommige moesten helemaal, andere gedeeltelijk worden vervangen. Karel: “Doordat de stijlen waren verrot, stond het dak op instorten.”

Uit de keuken kom je, trapje op, in de opkamer, waar de gasten ‘even lekker’ kunnen zitten. Daarachter ligt de woonkamer met flinke open haard. Karel wijst erop hoe mooi het licht via het raam in de gang de woonkamer binnenvalt, dankzij kleine raampjes in de wand. “Die raampjes zaten er al,” zegt hij. Aan de voorkant ligt de ontvangstkamer - dat is de kamer die u ziet als u langs het Havenrak de oude pastorie passeert.

Pamela en Karel hebben hun slaapkamer in de voormalige garage; de leerkamer waar catechisatie werd gegeven, wacht nog op een bestemming. Boven zijn drie verschillende ingerichte gastenkamers met eigen badkamer of douche en ruimschoots lichtinval. In één ervan zit een kleine bedstee voor het kind, dat met de ouders mee mag.

Hoekhuis aan De Erven lijkt te zweven

Waarom 'zweeft' het houten huis op de hoek van De Erven en Woudweeren - of beter gezegd: dat wat over is van het huis sinds het in maart 2007 gedeeltelijk afbrandde - al weken 'in de lucht'? "Wij wilden de fundering vervangen en er een kelder onder laten bouwen," zegt Pieter Roozenboom, die het huis met de enorme lap grond aan De Erven 34-36 heeft gekocht. "Aannemer Klaas Roos zei, dat het huis best kon worden opgetild, omdat het toch niet zo veel weegt." Het huis, dat Jan Veen als laatste bewoner had, staat tijdelijk een stukje rechts van zijn eigenlijke plek.

Het voorhuis, dat een mooie koepelvormige kamer had, moet van Monumentenzorg in de oude staat worden hersteld. "Dat is ook precies wat we graag willen," zegt Roozenboom, die met zijn vrouw Wilma en hun zoontje Pelle van anderhalf in het huis gaat wonen. "Pelle gaat er nu al graag naar toe; hij heeft een trekkertje in de tuin staan en dat vindt hij prachtig. We wonen nu nog in de binnenstad van Amsterdam in een huis zonder tuin."

Tentoonstelling Willem van Bree

Dorpsgenoot Willem van Bree (1930-1997) maakte prachtige schilderijen, pastels, tekeningen, lino'snedes en etsen van Broek in Waterland. Van Bree, die nooit een academie heeft bezocht, schilderde in zijn vrije tijd. Zijn dochter Betty, die aan de biografie van Van Bree werkt, zegt dat haar

vader wel tijdens een avondcursus en zijn opleiding tot huisschilder enige basisbegrippen van het tekenen werden bijgebracht. "Maar het schilderen naar de natuur in olieverf, gouache of pastel, leerde hij zichzelf."

in de Broeker Kerk

4 juli t/m 28 juli 2009

Willem van Bree (1930-1997)
schilderijen pastels tekeningen lino'snedes etsen

De Protestantse Kerk, Kerkplein 1 te Broek in Waterland
dinsdag t/m zaterdag 10 - 16 uur zondag en maandag 13 - 16 uur
www.kerkinbroekinwaterland.nl | studiovanbree@planet.nl

U kunt het werk van Willem van Bree in de kerk in Broek in Waterland bekijken van zaterdag 4 juli tot en met zondag 26 juli.

PRACHTIGE LUCHTFOTO'S VAN BROEK IN WATERLAND

Vanuit de lucht zijn prachtige, professionele foto's gemaakt van Havenrak en omgeving. Vereniging Oud Broek in Waterland biedt u de foto's aan voor een zeer laag bedrag. De foto's zijn te zien en te verkrijgen in de Broeker Kerk, geopend van dinsdag tot en met zaterdag van 10 tot 16 uur en op zondag en maandag van 13 tot 16 uur. Op A4 formaat (21x29,7 cm) kosten de foto's € 10,- per stuk. Voor A3 formaat (29,7x42 cm) betaalt u € 15,-.

